

Zlatooka treba kućicu

Kolovoz je na izmaku a rujan pred vratima. Dolazi vrijeme kada kalendarski završava ljeto i započinje jesen. Približava se vrijeme berbe i žetve te priprema za zimu. Za zimu se osim ljudi pripremaju životinje i kukci. Tijekom jeseni zimsko obitavalište traže vrste koje provode „zimski san“ spavajući. Tako medvjed zimuje u jami, jež u skloništu, dok zlatooka, prava ljepotica među kukcima, traži zaštićeno mjesto.

Zlatooka ili mrežokrilka (*Crysoperla carnea*) ima vitko zeleno tijelo, dva para mrežastih krila, velike, zlatne, sjajne oči i duga ticala. Upravo je to razlog što je prijatelji prirode često spominju i smatraju biserom prirode, a prilikom prolaska kroz njena tanka krila, svjetlost se prelijeva u paletu duginih boja.

Slika 1. Mrežasta krila, zlatne oči i duga ticala, prepoznajete, to je zlatooka
(Preuzeto: www.acanthe-paysage.com)

Mlade jedinice druge generacije odraslih zlatooka u rujnu i listopadu traže zaštićeno mjesto za prezimljavanje. Nalazimo ih u pukotinama kore drveta, na krovištu, u štaglju ali i stanovima. Nažalost, tijekom zimskog perioda uslijed hladnoće vani, ili topline u modernim stanovima ugiba do 90 % jedinki zlatooke.

Radi toga u vrtu treba njegovati bilje koje pomaže opstanku zlatooke: kamilicu, stolisnik, kopar i druge cvjetne vrste koje biljne uši rado nastanjuju. Zlatooke oslobađaju biljke od biljnih ušiju napasnika. Obitavaju u živicama, odakle polijeću u povrtnjak ili voćnjak. Tijekom hladnog zimskog razdoblja za zimsku zaštitu potrebna su im staništa, primjerice složena drva, vrtna kuća ili kućica za zlatooke.

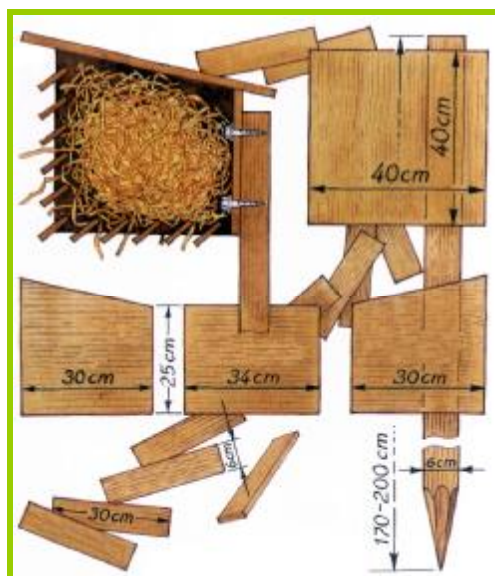
Odjel entomologije i zaštite bilja Instituta za biljne bolesti Univerziteta u Bonnu, svojim je istraživanjem uspješno razvio drvene kućice za prezimljavanje zlatooke. Postavljanjem takvih kućica povećan je broj prezimjelih jedinki za 5 %. Kućice treba obojiti u crvenkasto-smeđe tonove jer isti privlače zlatooke. U takvim kućicama mogu prezimjeti božje ovčice ali i drugi korisni letači, da bi u proljeće smanjili prvi napad biljnih uši.

Gradnja kućice za zlatooke

Kućicu je potrebno izgraditi od drvenih dasaka, oblika kocke s povišenom prednjom stranom. Vrata i donji dio su lamelarni, a lamele postavljene pod kutom od 45 stupnjeva. Krov na jednu vodu, nešto produžen kako bi štitiio vrata. Unutrašnjost kućice treba ispuniti slamom: pšeničnom, ječmenom, sijenom ili pak suhim lišćem. Kućica za zlatooke je tijekom cijele godine vani u vrtu, voćnjaku ili povrtnjaku i ne treba je čistiti. Slamu treba zamijeniti tijekom ljeta svake četvrte godine.

Slika 2. Kućica u kojoj zlatooka boravi tijekom zime (Foto: Marija Ševar)

Slika 3. Shema izrade kućice za zlatooke (Preuzeto: Kraut&Rüben 9/2002.)

Gdje i kako postaviti kućicu za zlatooke?

Novu kućicu za zlatooke treba postaviti sredinom rujna uz rub livade ili neobrađenog zemljišta na visini 1,7 do 2 m, tako da lamele na vratima budu zaštićene od strujanja jakih vjetrova. Nakon prvih mrazova kućicu treba preseliti u vrt i postaviti je u blizini voćaka ili ukrasnog grmlja. Postavljanjem kućice u vrtu ili voćnjaku osigurat će

značajnu populaciju zlatooke na ovom relativno malom prostoru. Osim zimske zaštite kućica ima i ulogu unošenja i očuvanja korisnih kukaca u vrt.

Životni ciklus zlatooke

Odrasle jedinke zlatooke hrane se peludom, nektarom i mednom rosom. Ženka zlatooke položi do 350 jaja koja na dugim nosačima postavi uvijek na naličje lista, najčešće u blizini kolonije biljnih uši. Jaja rado odlaže na grmovima divljih ruža-šipka, listovima jabuke ali i na drugim vrstama gdje ima biljnih uši.

Slika 4. Jaja zlatooke na listu jabuke odložena na dugim nosačima (Foto: Lada Bičak)

Ličinke zlatooke su osobito korisne u vrtu jer se hrane biljnim ušima, jajima leptira i grinja, te štitastim ušima i resičarima. Tijelo je ličinke crvenkasto-smeđe boje, duljine 7-8 mm, a na bokovima ima dlake. Ličinka se intenzivno hrani i jača tijekom dva tjedna svoga razvoja i u tom periodu pojede između 200 do 500 biljnih uši, 500 jaja leptira ili 12000 jaja grinja. U potrazi za hranom izravno kreće u "pljačkaški pohod", zabadajući svoje čeljusti u tijelo žrtve, od koje na kraju ostaje samo prazna košuljica. Tijekom svog razvoja ličinka zlatooke sakuplja svoje nečistoće u tijelu i iz tog "građevinskog materijala" ispreda kokon koji prilijepe na list. Preobražaj ličinke u kukuljicu ovisno o temperaturi traje 10 do 20 dana.

Slika 3. Ličinka zlatooke svojim kliještima napada biljnu uš

(Preuzeto: www.uk420.com)

Slika 4. Ličinka zapreda kokon

(Preuzeto: www.infoagro.com)

Slika 5. Iz kokona se razvije nova zlatooka

(Preuzeto: www.haukeharder.net)

**HZPSS, Ured ravnatelja
mr. sc. Marija Ševar
Načelnica odjela za integriranu i ekološku poljoprivredu**